

מקור השם ירושלים

ר' אייל קנטרוביץ

כאשר באים לברר על נושא כלשהו, אנו מחפשים אותו קודם כל בתורה. ואולם כאשר מחפשים את ירושלים בתורה, לא מוצאים אותה!

אמנם ירושלים מופיעה ברמז בפרשת לך לך: "ומלכי צדק מלך שלם הוציא לחם ויין והוא כהן לאל עליון" (בראשית י"ד, י"ח).

מבאר הרמב"ן: "ומלכי צדק מלך שלם – היא ירושלים כעניין שנאמר: "ויהי בשלם סוכו" (תהילים ע"ו, ג'), ומלכה יקרא גם בימי יהושע אדוני צדק (יהושע י, א), כי מאז ידעו הגויים כי המקום ההוא מבחר המקומות באמצע היישוב, או שידעו מעלתו בקבלה שהוא מכוון כנגד בית המקדש של מעלה ששם שכינתו של הקב"ה שנקרא צדק. ובבראשית רבה (מ"ג, ו') המקום הזה מצדיק את יושביו, ומלכי צדק ואדני צדק, נקראת ירושלים צדק שנאמר: "צדק ילין בה" (ישעיה א', כ"א)".

הרמב"ן מבאר שלירושלים יש 2 שמות: צדק ושלם.

אמנם מצאנו את המקור לחלק השני של השם ירושלים, אבל מהו המקור לרישא של ירושלים?

אברהם אבינו מגיע למקום המקדש בעקידת יצחק וקורא למקום
"ה' יראה אשר יאמר היום בהר ה' יראה" (בראשית כ"ב, י"ד).
במדרש רבה (בראשית נ"ו, י') נאמר: "אברהם קרא אותו יראה
שנאמר: "ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה", שם קרא אותו
שלם שנאמר "ומלכי צדק מלך שלם", אמר הקב"ה: אם קורא אני
אותו "יראה" כשם שקרא אותו אברהם, שם אדם צדיק מתרעם,
ואם קורא אני אותו "שלם", אברהם אדם צדיק מתרעם. אלא הריני
קורא אותו ירושלים כמו שקראו שניהם יראה שלם ירושלים".
אברהם אבי האומה הישראלית ומלכי צדק אבי האנושות נפגשים
בירושלים והמקום נקרא על שם שניהם.

אולם נראה לי שיש שוני בין השם שקרא אברהם לשם שקרא מלכי
צדק: ראייה, מראה על חביבות ואהבה "שלוש פעמים בשנה יראה
כל זכורך את פני ה' אלוהיך" (דברים טז, טז) – עם ישראל מתראה
עם ה', ראייה פנימית השייכת ליחס של אב עם בנו ודבר זה שייך
רק לאומה הישראלית.

בירושלים יש גם את הצד של שלם כלומר: שירושלים זו עיר שהיא
"בית תפילה לכל העמים" – ירושלים מרכז לישראל ומרכז לאנושות
כולה וזו שלמותה של ירושלים עיר הקודש, שיש בה את הפן האישי
לעם ישראל, ואת הפן האוניברסלי לכל האנושות כולה.

קדושת ירושלים

את קדושתה של ירושלים אנו מוצאים בסוף פרק א' במסכת כלים. במשנה ו כתוב: "ארץ ישראל מקודשת מכל הארצות"; במשנה ז כתוב: "עיירות המוקפות חומה מקודשות ממנה"; במשנה ח כתוב: "לפנים מן החומה מקודש מהם שאוכלים שם קדשים קלים ומעשר שני".

מכאן רואים שירושלים היא העיר הקדושה ביותר בין ערי החומה שבארץ ישראל, וזה מתבטא בהלכות הכתובות במשנה שנוהגות רק בירושלים.

המשנה בסוף כתובות אומרת: "הכל מעלין לארץ ישראל ואין הכל מוציאין, הכל מעלין לירושלים ואין הכל מוציאין".

הברטנורא מפרש על משנה זו: הכל מעלין – את כל בני ביתו אדם כופה לעלות עמו לירושלים, ואפילו עם קנה עבד עברי ילך העבד אחריו בעל כורחו, ואפילו מנוה (עיר) היפה לנוה הרע, ואפילו מעיר שרובה ישראל לעיר שרובה נכרים"

מקשה התוספות יום טוב: למה הברטנורא מפרש פירוש זה על הסיפא של המשנה, ולא מפרש זאת על הרישא של המשנה "הכל מעלין לא"י ואין הכל מוציאין?

אלא יש פה חידוש שאף על פי שעומדים כבר בא"י, זה לא מספיק אלא יש חובה לעלות לירושלים, ואפילו אפשר להכריח את בני ביתו

לעלות עמו לירושלים עיר הקודש, ולכן הברטנורא פירש זאת על המילים "הכל מעלין לירושלים ואין הכל מוציאין". מכאן לומדים יסוד גדול, שאדם שרוצה להתקרב אל ה', ורוצה לעבור לעיר שיש בה יותר קדושה, ויותר אפשרות להתקרב אל ה' ("המקום אשר יבחר ה'"), יכול לכפות את בני ביתו לעלות עמו לירושלים.

שמחה לבניין בית המקדש במהרה בימינו אמן